

Ti Ubing

Synopsis

Saanan a kayat ni Ellen ti agbiag pay gapu iti nakas-ang a kapadasanna. Ngem naamirisna a no matay a di makabales mamindua no kuan a naabak. Isu a nagdesision nga ituloyna ti agadal. No nakaturposen nalaklakan a makabales. Bayat dagiti umuna a bulanna iti Mountaun View College inkagumaan ni Ellen nga inlimes ti napalabasna. Awan nakaammo. Ngem awan met ti palimes a di maipalgak ta agbalin met a dadagsen no agbayag iti barukong.

Iti maysa a rabii bayat ti panag-worship-da nalunag ti puso ni Ellen iti himno a kankantaenda. Nalagipna manen ti nakapay-anna ket sinangitanna ti kinadaksanggasatna. Kadaydi a kanito napilitan a nangipalgak iti palimesna idi damagen ti matron no ania ti pagsangangitanna. Imbagana a naidadanes ti dayawna ngem dina impudno a nagbunga ti pannakaidadanesna. Nupay limmukneng ti pusona kadagiti balakad ken dungngo dagiti mangisursuro ken dagiti kaadalanna rumtab met latta ti sugat iti kaungganna no malagipna ti ubing.

Kinagurana unay ti ubing. Idi impasngayna dina pulos pinasuso, dina met pulos inasikaso. Napilitan dagiti nagannak kenkuana a nangipataraken iti ubing iti mismo nga ikitna. Saannan a nakita a pulos ti ubing nanipud idi ta di met piman nagawid uray idi nakaturposen iti kolehio ta inidianna ti panagkitada iti ubing.

Idi agangay natiliw met la ti nangrames iti dayawna ket naibalud iti tungpal biag. Saan a naragsakan ni Ellen ta uray kano no malungsot iti pagbaludan dinto maagasan ti sakit ti puso ken kararuana, dinton maisubli ti dayawna uray kaano man. Saan latta a nagmawmaw ti gura, pungtot ken saem iti pusona.

Ngem dimteng a di napakadaan ni Ellen ti panagkitada iti ubing. Nagutad ti barukongna a kas ina. Iti panangarakupna iti ubing napunas a namimpinsan ti saem iti pusona. Idi a naawatanna a sagut gayam ti Dios kenkuana ti ubing - ni Balongna - a mangagas iti sugat iti kaungganna.

Ti Ubing

Domingo. Aglaladutak a bimmangon. Sumangpetda tatang ken inang ita. Naragsakak koma ta nabayagen daydi naudi nga idadaw-asda ditoy. Mailiwak kadakuadan. Ngem no umayda nga itugotda ti ubing uray saanda koma um-umayen. Kagurak ngamin unay ti ubing. Dida pay la ipadawat. Nagadu nga interesado a mangala kenkuana. Dida pay la ited. Rimmasuk ti dara iti ulok iti pannakalagipko a saanen a mapengdan ti panagkitami iti ubing.

Kinasaritanak ni tatangko idi kalman nga impakadana nga itugotda kano ti ubing ta awan kano ti pangibatianda kenkuana. Mapankan Davao ni Tita Mirasol, ti mangtarataraken iti ubing ket imbatina biit kada inang. Saan kano nga ipiarda amang iti sabali isu nga itugotda. Diak nakatagari. Di saankay pay um-umay, kunak koma, ngem awan simngaw a timekko. Makabusorak unay.

Rimmuarak iti kuartok. Aglutluton ni Neneng, ti working student a kakaisuna a kaduak ditoy balay. Timmawag ni Inang kenkuana idi rabii a sambutenda ti pamigat isu a nasapa pay itay bimmangonen ni Neneng tapno agluto. Rimmuarak iti ridaw ti kusina. Kinamangko ti naillet a dalan nga agturong iti rantso iti bakir a paset ti Mountain View College. Saan pay a simmingising ti init. Nasalemsem. Inyunegko dagiti imak iti bulsa ti jacketko. Nakibor ti panunotko.

Nalabsakon ti rantso. No saan koma a naangep nalawag a matannawagak iti baba dagiti sumagmamano a balay a nagbabassit ti langada gapu ta adayoda. Intugawko iti dalumpinas a bato a kamangko no adda parikut a diak marisut. Ti ubing. Nariknak manen ti ut-ot iti barukongko a dumikar tunggal malagipko ti ubing, ket nagpungtot ti unegko. Ilimlimedko ti kinasiasinona. Nupay imbagakon kadagiti gagayyemko ti maipapan iti napalabasko diak pulos dinakamat ti ubing. Ta inggana ita kagurgurak latta. Diak kayat a kitaen uray panunoten ti bunga ti nakas-ang a kapadasak.

Bayat ti panagadalko ditoy Mountain View College diak pulos nagaw-awid. Uray ita a nakalpasakon ken Clinical Instructor-akon ditoy School of Nursing diak latta nagawid. Diak ngamin kayat a makita ti ubing. Sa ita umay ket idanonda tatangen.

LIMA a tawenen ti limmabas. Malagipko daydi umuna nga iyaadakko ditoy Mountain View College. Immayak ta immayko intuloy ti panagadalko ditoy nasuline a kolehio nga adda iti Mt. Nebo, iti pingir ti kabambantayan a paset ti Valencia City, Bukidnon. Naiputputong daytoy a pagadalan a naipasdek iti bantay. Adayo kadagiti kabangibang a barangay, adayo iti ciudad. Umno unay a lugar a pagyanak tapno maiwagsakko kano, sigun kadagiti dadakkelko, ti nakaam-ames a napalabasko.

Nasarakanda tatangko iti internet ti maipanggep iti Mountain View College. Iti aerial view-na a nakitada idi kunam no adda iti tengnga ti kabakiran ta kas man la sumirsirip dagiti pasdek iti napuskol a kakaykaywan. Inkeddengda tatangko a ditoy ti pagadalak tapno kano malipatak ti napasamak kaniak. A kasla naglaka ti manglipat, a kasla naglaka ti mangirugi iti baro a biag. Idi umuna a semestre online ti klasemi gapu ta panawen ti pandemia. Ngem iti second semester binagaanda kami a face-to-face kanon ti klase. Isu nga intuloddakda tatangko ken ni inangko ta delikado pay kano ti aglugaan iti bus. Narigaten baka maakaranak iti Covid 19. Maysa la nga aldawda. Nagawidda met la a dagus a dida nakadanon iti MVC main campus. Ingganada la iti quarantine facility a kinse a kilometro manipud iti main campus tapno kano dida mairaman a ma-quarantine.

Diak malipatan daydi umuna unay nga aldawko iti MVC. Alas nuebe iti bigat a simmangpetak manipud MVC Annex, Bagontaas, Valencia City a naka-kuarantinaak iti dua a lawas. Intarimaanko la dagiti awitko iti kuarto a pagyanak iti Amethyst Hall a maysa kadagiti Ladies Dormitories. Saan pay kano a simmangpet dagiti dua a roommates-ko. Pinilik ti katre nga

asideg iti dakkel a tawa a sumango iti daya. Inhangerko dagiti badok iti locker iti abay ti katrek. Nasaayaat ta adda banio ken CR iti kuartomi. Napanak nag-shower saak nagsukat.

Rimmuarak iti dorm. Pasiarek man ti campus. Sumagmamano la dagiti tao a nakitak iti campus. Iti sumuno a lawas pay kano ngamin ti klase. Awan nangngegko no di la dagiti agsisinnungbat nga uni dagiti tumatayab kadagiti sanga dagiti saleng. Awan pulos makaam-ammo kaniak idi. Awan makammo iti napalabasko. Maikatlon ti MVC a nagenrolak. Nangnamnama dagiti nagannak kaniak a ditoyak a makaleppas iti kolehio. Bareng kano no makaabrodak apaman a makaturposak. Iti nakemko idi kinunak a kitaento no sibibiagakto pay. Kaniak la a maysa nasamsam-it nga adayo ti matay. Ta asino ti mayat pay nga agbiag no iti tunggal panagmulagatna ken panagkidemna umay ti nasaem a napalabas iti agdama ket iparikhana manen ti nagtitipon a saem, sakit ken ut-ot a napadasannna?

Kasla agkupit man idin ti barukongko. Narigatanak nga umanges. Naynay a kasta idi ti marikhak tunggal umappayaw ti napalabas iti musingko. Apay ngamin a didak pay la pinatay idi? Saanak koma nga agsagsagaba ita. Naglabbet ti pungtot ken ut-ot iti unegko a nangpakapsut kaniak ket diakon mayaskaw dagiti sakak.

Intugawko biit iti malabsak a semento a bangko iti linong ti maysa a pine tree. Narikhak ti makapasalibukag a puyupoy. Kasla limmukay ti panagangesko. Natalna ti aglawlaw. Adu ti billit nga agtayab sa agdisso kadagiti sanga dagiti saleng wenno agdisso iti karuotan iti asidegko. Nasinggit, nasaranta ti makapabang-ar nga unida. Imbag pay dagitoy billit, naisennaayko. Awan im-impenda a sanaang. Naaliwaksayda. Nawayada. Awan pagbutnganda. Iti bukodda a lubong awan managgundaway. Awan nadangkok. Awan demonio. Sinari manen ti saem ti pusok.

Pinunasko dagiti lua a nangkullaap kadagiti matak amangan no adda lumabas a makakita nga agsangsangitak. Ngem nagarubos latta dagiti luak ta nalagipko dagiti dadakkelko. Ammok no

kasano ti panagsagabada gapu iti napasamak kaniak. Masikoranda ta dua a tawenen ngem dipay narisut ti kaso. Nanangdan pay kano ni tatangko iti detektib a tumulong a mangsapul kadagiti kriminal. Adu idi ti agkunkuna a saanda a maipriso ta nabaknangda, a mabalinda a gatangen ti linteg. Apay kano ngamin a dipay la inawat ni tatang ti dakkel a kantidad nga indiyada? Baknang kano koman. Ngem kinuna ni tatang a saan a kuarta ti masapulna no di hustisia.

Adda sumagmamamano nga estudiante a magmagna a nakaiggem iti Tupperware a nakaikabilan sa ti pangaldawda. Aldaw gayamen. Karkarna, nariknak a mabisinak. Nabayagen a panawen nga awan bibisinak. Ta kasla awan ramraman ti taraon kaniak. Timmakderak. Innak met mangaldaw.

Atiddagen ti linia iti sango ti cafeteria. Agiinnaddayo dagiti estudiante. Social distancing. Naka-face shield-da ken naka-mask ngem naragsakda a nag-hello kaniak. Kasla mannakigayyemda. Uray damdamodak a makita naragsakda a nakisarsarita kaniak. Ket sinungbatak dagiti saludsodda. Diak kayat a maulit ti kapadasak kadagiti immuna a kolehio a sinerkak. Diak idi matagtagari. Diak sumungbat uray kasaodak. Apay kano a *weird*-ak? Isu ngata a nagdamagdamagda. Idi kuan naammuanda ngatan ti napalabasko ket siakon ti liniklikanda ken kanayon a sinumsumanda. Immalisak iti pagadalan.

Sakbay a nakastrekak iti uneg ti cafeteria pinasangodak iti sensor. Kalpasanna, inruarko ti meal ticket-ko nga imprinta ni tatangko a kadua dagiti dadduma a papeles a kasapulak. Online nga inyenrolnak idi ni Tatang. Ket isu nga imprintana laengen dagiti kasapulak a kas iti meal ticket tapno saanakon a mapan mangala idiy business office.

Apagserrekko iti cafeteria nasdaawak. Nalawa, nadalus, nasinop ken natalna ti cafeteria. Adun ti mangmangan nga estudiante. Adu pay dagiti kas kaniak nga adda iti counter nga agpilpili iti kayatda a taraon. Gapu ta mabisinak adu ti ginatangko a taraon ket napunno ti tray-k.

Adda tallo a babbai a dagus a nangpayapay kaniak a makisangoak kadakuada iti lamisaanda. Nararagsakda. College students-da met kano. Nagiistoriada bayat ti panangurayda kaniak a nangibus iti taraonko. Masmadaawda no apay a kayatko dagiti taraon idinto a puro nateng. Imbagak a nairuamak iti natnateng ta nakurapaykami laeng. Apaman a nalpasak a nangan intuloddak idiy Amethyst. Idiyda Pearl Ladies Dorm gayam nga agnanaed.

Dida koma maam-ammuan ti napalabasko tapno agnanayon ti pannakigayyemda kaniak ta naayatanak iti kinasarantada. Ni Ludy la unay a taga Gensan. Nalaing nga agpakatawa. Aduda kano nga agkakabsat. Isu ti inauna. Agasem siam ti addina. Ngem dimo mabasa iti langana a masiksikoran. Isu a diak mamati a napanglawda uray isu ti insarsaritana.

Idi sumrekak iti kuarto iti Amethyst addan dagiti roommates-ko. Nagsinsinanda dagiti imak ket kasta unay ragsakda a nangilagtolagto kaniak. Nakipagkatawaak laengen. Sakam nagiinnammo.

Ni Girlie taga-Tagum, ni Myla taga-Iloilo. Siak ni Ellen a taga-Butuan. Diak imbaga a lima a bulan kami pay laeng idiy Butuan, a gagapumi idiy Taplan, Koronadal City a pudno a taengmi. Agpapadakam iti kurso a nursing isuna laeng ta second year-ak pay laeng, isuda third year-dan. Datidan nga estudianta iti MVC, barbaroak met.

Awan pay klase isu a ti la nangipaspasiaranda kaniak. Kanayonkam a mapan aglalangoy idiy swimming pool. Napankam pay nagpiknik idiy Maligon Falls a sakup met la ti MVC a kaduami da Ludy. Nagkukuyogkam pay a nagpa-Valencia City idi nagpa-vaccine kami.

Nagsayaat koman no iti kinaadu dagiti nagpaspasiarak nalipatak ti napalabas. Ngem saan. Tunggal banag a makitak mapalagipanak iti nakas-ang a nagpasarak. Adda dagiti rabii a madigosak iti ling-et. Batbatibatenak ta kampanya idi itartarayak dagiti kriminal ket dandanidakon magammatan. Makariingak no kua nga agtigtigerger nga agsasaibbek. Bumangon met a dagus

dagus dagiti roommates-ko ket painumendak iti danum. Ipagarupda piman nga iliwko laeng ti pagsasaibbekak.

Nupay diak latta malipatan ti nagpasarak a kanayon a pagledleddaangak, nairuamak met laengen idi agangay iti biag iti MVC. Adda paglintegan iti dormitorio a tunggal rabii sakbay ti pannaturog agtitipon dagiti estudiante iti sala ti dorm tapno ag-worship a kaduada ti matron. Agkantada kadagiti himno, adalenda ti napili a paset ti Biblia ken agkararagda. Kasta met laeng ti aramidenda iti bigat sakbay a mapanda mamigat iti cafeteria. Adda met latta dagiti estudiante a mapan lattan gumatang iti kanenda iti cafeteria. Idiyda kuartoda a mangan tapno masidada dagiti kolurom a balonda. Kolurom ti tawagda kadagiti flesh foods a kas iti karne, manok, ikan wenno lames. Bawal ngamin dagita a taraon iti cafeteria.

Kanayonak a tumabtabuno iti hour of worship ngem saanko nga inin-intonar dagiti nangnangnegak ta napno latta iti ilimlimedko a gura ken pungtot ti barukongko kadagiti parsua a nanggulib kaniak. No panawen met ti gimong iti aldaw a Sabado isu met la ti aramidko a di dumdungeg ta ikidemko dagiti matak ket makaturogak met no kuan.

Dimteng ti Week of Prayer. Binigat iti uneg ti maysa a lawas a napankam amin nga estudiante iti Alumni Church tapno dumnggeg iti panangasaba ti guest speaker. Nalaing nga agistoria daydi immuna a guest speaker. Nalaing nga agpakatawa ket naray-awak. Dimnggegakon a saanak a pulos nailibay kadagiti simmaruno nga aldaw. Ket in-inut a naluktan ti isipko. Adda gayam Dios a mangdungungo kadagiti parsuana ken sisasagana a tumulong kadakuada iti panawen nga agpeggad ti biagda. Ngem apay a saannak a tinulongan idi kasapulak ti tulongna? Kasla simmungbat ti konsensiak. Immawagka aya ken ni Apo Dios idi? Nagpatulongka kadi Kenkuana? Saan kadi a ni inangmo ti inaw-awagam? Agpayso, nakunak iti nakemko. Nakagatko ti bibigko. Kasano koma nga ammok ti umawag iti Dios ket masadutak pay a mapan makimisa?

Iti dayta a rabii bayat ti hour of worship idi agkantakamin, saankon a nagawidan dagiti luak.

“Does Jesus care when your heart is pained too deeply for mirth and song?

...O yes, He cares I know He cares, His heart is touched with my grief.”

Naganug-ogak. Inasitgannak ni Mom Pineda, ti matron. Impatayna ti takiagna iti abagak. “Ellen, what is it?”

“Ma’am,” insainnekko. “I was raped.” Nagari ti ulimek. Ngem intuloy ni Mom Pineda, “Feel free to tell us about it.”

Ket naibuang ti amin a nagyan ti uneg ti barukongko iti pannakalagipko iti daydi a malem. Alas dos idi. Kalkalpas ti final exam-ko. Agdardarasak nga agawid. Addaakon iti paset ti kalsada nga awan ti balbalay idi adda nangisit a van a dandani nangsagad iti bisikletak. Nagpaigidak ngem napilitanak a nagsardeng idi mailukat ti ridaw ti van.

Rimmuar ti maysa a lalaki. Nagsiddukerak iti nakitak a demonio kadagiti matana. Napasanudak ngem dagus a ginammatanna ti takiagko ket alisto a nangiserrek kaniak iti van. Pinataray a dagus ti driver ti van. Napartak. Imkisak iti buteng idi naisaltekak a napatugaw iti abay ti maysa pay a lalaki a dagus a nangsiket kaniak. Naggulagolak. Inirutanna ti siketko. Ginammatak ti lapayagna ket ingngarietko a kinunes. Inibbatannak ngem diak napakadaan ti panagdisso ti gemgemna iti pispisko. Naariwengak. Impalikudna dagiti takiagko ket nariknak ti pannakapungo dagiti imak. Ad-addan ti ikkisko. Inwagsak ti nangdanog iti pispisko ti paniona sana inselsel iti ngiwatko. Nagkugtakupgatarak. Tinengngel ti nangilugan kaniak dagiti gurongko sana inlukais ti paldak. Idi kuan nariknak a naipababa ti siper ti shorts-ko. Imposisionko nga intibab ti tumengko iti timid ti lalaki iti sakaanak. Nagrasaw iti kasta unay. Pinarusokannak. Nagludoyak iti tugaw. Binitogna pay naminsan ti rusokko. Ket naawananakon iti pigs a nangatipa iti inaayup nga inaramidna kaniak. Inyikkisko ti awan dumana a sakit nga idi ko la a narikna, “Inangkooo!

Inangkooo!” Ngem ungor la ti ikkisko ta naselselan ti ngiwatko.

Adda banag a napukawko nga ammok a dinton maisubli kaniak uray kaano man ket impennekkon ti nagikkis bayat ti panaggulagolko, “Patayendakon! Patayendakon! Naim-imbag pay a patayendakon!” Nabitog ti pangak sa ti rusokko. Nagsalungayngayak. Ket awanen ti nariknak.

Nakapuotak a naidaluson iti karuotan iti igid ti kalsada. Naadasanak iti pigsu, diak makakuti. Agduduma a sakit ken ut-ot ti nariknak. Inyasugko laengen ta iti apagkanito ammok a matayakon. Diakon pinadas ti bimmangon. Intulokkon a maayos ti angesko. Ngem nalagipko da inangko ken ni tatangko. Napait dagiti lua a nagayus iti pingpingko. Saanakon a makapakada kadakuada. Uray makitak met la koma ida iti maudi a kanito ti biagko. Sinangitak manen ti nakapay-ak. Nasaysayaat ti kastoy a diak idan makita. Tapno diak balonen ti maimatangak a leddaangda. Agyamanak ta matayakon, saanakon nga agsagaba pay, malipatakon ti amin.

Ngem nabirokandak. Saan a nagsardeng dagiti dadakkelko inggana a didak nasapulan. Ta adda nakakita iti natumba a bisikletak agraman dagiti nawara iti kalsada a notebook kada librok nga inkargak iti carrier ti bisikletak ket intulodna iti balaymi. Timmulong kano dagiti barangay opisial ken barangay tanod. Awankan sarday ti panagradioda kadagiti kabangibang a luglugar. Ket nagresponde dagiti nakasarak kaniak iti igid ti kalsada.

Intaraydakda tatangko iti ciudad, deretso iti police station iti desk ti VAW officer a siaalisto met a nangamiris kadagiti kammuol ken dunorko, iti nagmaga a dara a nagayus kadagiti gurongko ken nangmantsa iti paldak. Kinunana a masapul kano a dagus a maiksaminak manipud ulo aginggana iti dapan tapno maala amin nga ebidensia a mangsuporta iti alegasionko a pinilitdak. Simmangpet ni inangko. Awan sarday ti anug-ogmi a dua. Impandak iti ospital tapno agasandak. Inagasanda ti bagik ngem saanda a naagasan – uray kaano man dinto maagasan – ti

Inggana la idiyay ti nabalinko nga insarita. Nakipagsangit dagiti kaduak iti dorm. Maysamaysa kadakuada ti nangarakup kaniak. Liniwliwadak. Pinunasda ti luak. Inag-agkanda ti pingpingko. Nangidaton ni Mom Pineda iti naisangsangayan a kararag a nangted kaniak iti namnama ken talged nga agasan ni Apo Jesus ti sugat ti kaunggak. Nupay kasta nagtalinaed latta ti saem iti barukongko.

Saanko a ninamnama nga iti pannakaammo dagiti estudiante ken mangisursuro iti napasamak idi kaniak, kaasiandak ken ibilangdak latta a kas kabsat ken gayyem. Ngem ad-adun dagiti nanggayyem kaniak. Manipud kadagiti mangisursuro iti kolehio agingga kadagiti ultimo a laborer nariknak ti nainkabsatan a pannakilangenda kaniak. Nadekketda kaniak a kunam no nadalusak, a saan a pulos namulitan.

Isu a saanakon a nag-transfer. Naragsakan dagiti nagannak kaniak. Nagsublidan idiyay lugarmi a Koronadal. Intuloy ni tatangko ti nagbirok iti hustisia iti inaramidda kaniak. Tallo a tawen kalpasan ti pannakaidadanesko, immaydak innalada tatangko. Tumabunoak kano iti bista. Ta natiliwdan dagiti tallo a kriminal a napan gayam naglemmeng idiyay Lanao del Sur. Insangpetda kano idan iti Koronadal. Naidarumdakan a dagus.

Awan naaramidan ti agdindinamag ti laingna nga abogadoda a naggandat a nangiparang nga awan ti nangpilit kaniak, a kinayatko ti naaramid kaniak, ta linemmes dagiti ebidensia nga impakita dagiti testigo nga impasango ti abogado a nangibagi iti kasok.

Pinasalaysay ti abogadok ti inaramidda kaniak ket iti baet dagiti sainnekkko sinaritak ti nakaam-ames a nakapay-ak. Sa bimmaliktad pay ti driver ti van ket nagbalin a testigo kontra kadagiti padana a naidarum tapno ngata maibaba ti ania man a dusana. Insalaysayna a nagpatulong kano kenkuana ti naidarum ta agbayad kano iti dakkal a kantidad ngem dakes met kano gayam ti panggepda isu nga insalaysayna ti amin a nakitana nga inaramidda kaniak. Pinasingkedan ti driver

ti driver ti testimoniak. Ken adda pay gayam nakaala iti itsurak a sibubusal pay la ti ngiwatko ken napungo dagiti imak a nakapimpiman nga agsangsangit iti igid ti kalsada.

Nasentensiaan ti nangidadanes iti dayawko a mabalud iti tungpal biag. Naragsakan dagiti nagannak kaniak ngem saanak a naragsakan gapu ta uray malungsotda iti pagbaludan dinton agsubli ti dati nga Ellen. Natayen. Uray agballigi-ak a mangpatay kadakuada iti maminsiam a daras, dinto kaano man agsubli ti kinasin-awko. Arigkon ti nabuong, narumrumek a sarming nga awananen iti serbi, ibelleng laengen.

Iti panaglabas dagiti bulan nariknak ti kinaimbag ti MVC Family kaniak. Inawatdak a naan-anay. Naliwliwaak kadagiti nangngegak a balbalakad nga iti imatang ti Dios napateg ti tao uray kasano ti pannakamulitna. Kabaelan ti Dios a dalusan ken pabaroen ti tao uray nabuong ken narumrumek a kas sarming. Ket nain-inut a nagsubli ti panangipategko iti kinataok. Nasursurokon ti agkararag ken agtalek ken ni Apo Dios. Ket numan pay agluaak pay laeng a makalagip iti napalabasko, ta rumtab latta no kua ti sugat ti puso ken kararuak, mabalinko nga itaklin amin dagiti dagensenko ken ni Apo Dios ta dungduguennak, ta napategak latta iti imatangna.

Nabayagen daydi. Nalpaskon ti kursok. Addan natalged a trabahok ditoy MVC nga imbilangkon a pagtaengan ta saanakon a pulos nagsubli iti lugarmi. Ngem adda met ti ubing a mangipalpalagip iti napait a nagpasarak, ket saan latta piman agmawmaw ti sakit a mariknak.

Ta kalpasan daydi napasamak kaniak saan a dimteng ti period-ko. Awan iti panunotko ta saanak idi a nakapangpangan ken diak nakaturturog. Kanayonak a nagsangsangit. Idi agdul-odul-okakon impadoktornak ni Inang. Naammuanmi a masakogak. Ket nagbalinen a dua ti kalbariok. Agballaak idin. Agpakamatayakon. Aldaw rabii a binambantayandak. No saanak a tumpuak iti agdan wenno iti tawa agtarayak iti kalsada no adda mangngegko a banurbor ti lugan ket agpaatalak. Agbirokak iti sabidong wenno kutsilio - uray ania nga ammok a makapatay kaniak. Anian a tuok

dagiti dadakkelko.

Idi ipasngayko ti ubing diak pulos nageddek uray kasano a panangibagbaga ti doktor. Inngarietko ti sakit ngem diak latta nageddek. Iti panunotko diak kayat a rumuar ti ubing. Kayatko a matay iti uneg ti tianko tapno matayak metten.

Ngem awan ti naaramidak ta pinaruarda ti ubing babaen iti ceasarean section. Idi nakaruaren diak pulos kinayat a pinasuso uray agib-ibit. Inturedko ti sakit ti susok a mabang-aran kano koma no pasusuek ti ubing. Ngem saanko a pinasuso. Awan pulos kaasik kenkuana. Kugtarak pay idi no makatiempoak ta diak pulos kayat a kitaen. Ta sabaliakon. Saanakon a daydi Ellen. Awananakon iti asi. Narungсотakon. Ta napnoakon iti gura ken pungtot.

Isu nga impataraken pay la kano da inang iti kakaenna a ni Tita Mirasol nga adda music studio-na idia ciudad. Nasayaat ta adayo ti balayna ket awanen ti nadamdama magko maipapapan iti ubing manipud idi.

Napanunotko idi agangay a no matayak mamindua no kuan a naabakak. Isu nga agibalesak. Tungpalek ti kunada tatang nga ituloyko ti agadal. Ta pudno a no addan adalko nalaklakan ti panagibalesko. Iti daydi alas dos ti malem a sinaeddak kalkalpas ti final exam-ko. Nagdardarasak idi nga agawid ta mapankam koma idia Marbel a kaduak da inangko ken ni tatangko ta gumatangkami iti baro a sapatosko. Aggraduarak idin iti senior high ngem saanak metten a nakamartsa. Uray saanak a naka-martsa nalpaskon ti senior high school ket mabalinkon ti sumrek iti kolehio.

Nagenrolak. Dua a kolehio ti nagadalak iti uneg ti makatawen. Umalisak kada malpas ti semestre ta no adda makaammo iti naglasatak sayangguseng daytan a di maputpot. Idia Father Saturnino Urios University, Butuan City ti maikadua a pagadalan a simrekak. Idia Butuan City kami a nagnaed a kaduak dagiti nagannak kaniak. Limakam la a bulan idia. Nagbirok ni tatangko

iti sabali a pagadalan idi diak manen kayat idiy Urios. Ket nasarakanna ti Mountain View College iti internet.

ADDA nangngegko a banurbor ti motorsiklo. Ni Miks wenno Mikias. Kabisadok ti banurbor ti Kawasaki-na. Ni Miks ti maysa kadagiti nasaet nga agrayo kaniak. Agpadakam a CI ditoy MVC School of Nursing. Addan agur-uray a pagtrabahuanna idiy Norway ngem tagi-uraynak kano. Bareng kayatko ti kumuyog kenkuana nga ag-abroad. Kinapudnona kayatko ni Miks. Simple laeng a tao. Asideg iti Apo. Nagaget ken nasingpet. Naparato. Adda bassit ang-anginna ta Ilonggo isuna. Kunana nga awan met kano ti sabali a bisiona no di ag-*tikal* ta di met agsigigarilio, di met agin-inum. Sangkakunana nga agkabagay kami ta guapaak ket isu guapo met kano. Naangin a talaga.

Isu ti parikutko ta diak pay pulos naibaga nga addan anakko. Planok nga ibaga koma kenkuana sakbay a makitana ti ubing. Ngem diak pay naibagbaga addan ti ubing.

Insardeng ni Mikias ti motorna iti asidegko ngem saan a dimsaag. “Agsakaykan.” Inyisemna ketdi. “Itaydaka pay nga ur-urayen da tatang. Mabisin kanon.” Am-ammon ni Miks da tatang. Iti namin-anon a daras nga immaydak iniliwda dagiti dadakkelko adda met latta ni Miks a nagpasalisali ta kayatna met kano a ramanan dagiti insangpetda inang. Ngem adu met ti ipabalonna kada inang no agawiddan. Kanayon a sangakarton a cinnamon bread, vegemeat ken vegetapa. Isu a nairuamen dagiti dadakkelko iti kinapasig ni Miks.

“Agsakaykan a, Ellen, ta uray siak ket agsaraaw ti tiankon. Mabisin dagiti arietkon.” Inyayug ni Miks.

Apo Dios, ania ti aramidek itan? Addan diay ubing, kinunak iti nakemko. Tulongannak a mangtungpal iti pagayatam, Apo. Agkakapsutak a nagsakay iti likud ti motorsiklo.

Iti yaasidegmi iti balay adda maipalpalais a naumbi a musika. Adda agkankanta ken

agtoktokar iti piano. Inseniasko ti iseserrek ni Miks iti sala. Nanglikawak. Nagnaak iti kusina. Nagmattiderak iti ruangan ti kusina a sumrek iti sala ket nagkebbaak a kas man adda naisalsalumina a rikna a nagutad iti barukongko.

Naimatangak ti maysa nga ubing a lalaki nga adda iti sango ti piano, agkankanta bayat ti nalag-an a panagtipa dagiti ramayna iti piano. Anian a nagsam-it ti bozesna. Ammok lattan nga isu ti ubing. Dakkel gayamen. Diak naalwadan nga agar-arubos gayamen dagiti luak. Kankantaen ti ubing ti bukodko a kanta idi ubingak. Nasagid ti pusok iti naisalsalumina nga unnoy ti timekna.

Sa aking pagtulog na labis ang himbing Ang bantay ko'y tala ang tanod koy bituin

Sa piling ni nanay langit ang buhay, puso kong may dusa sabik sa ugoy ng duyan.

Kasla maduddudog ti barukongko a nakautob a daytoy nga ubing saan a pulos nakasagrap iti ayat ken dungngo ti bukodna nga ina. Ta ti inana awananen iti kararua. Natayen. Inyanug-ogko ti panagbabawik ken ti napalalo nga asik iti ubing. Naalus-osak iti nagtakderak. Napatugawak.

Inasitgannak ti ubing. Innalana ti imak tapno agmano. Iti apagkanito inapungolkon. “Anakko! Pakawanennak, anakko!”

“Mama! Mama!” Nagsangit metten. Nairut ti arakupna kaniak. Ammona a siak ti inana! Bayat ti panagsaibbekko inap-aprosak ti buokna, ti bukotna. Inag-agkak ti pingpingna a pagay-ayusan ti bukodna a lua. Idi intangwak ti rupak nakitakda inang ken ni amang nga agsansaninglot Uray ni Miks pumpunasanna dagiti matana.

Bayat ti panamigatmi sinubsubbuak ni Balongko uray dakkelen ta lima a tawennan. Kasla diak payen mauma a mangmatmatmat kenkuana. Nagguapo unay iti panagkitak. Saanakon a nakapangan. Nabsogakon iti rag-o ken panagyaman iti naisangangayan nga ayat ti Dios iti anakko ta dina impalubos a madangran idi kayatko koma a gudasen ti biagna.

Kalpasan ti pamigat napankam amin idiyay swimming pool. Nasdaawak iti laing ni Balong

aglangoy. Inabakna pay ni Miks iti linnangoyan a puon ti nagkakatawaanmi. Insurona pay ni Neneng nga aglangoy. Kinuna ni tatang a tinawen nga adda Summer Camp iti Koronadal City a pagsanayan dagiti ubbing iti nadumaduma nga isport. Pinasali ni Tita Mirasol ni Balong ket pinilina ti nagsanay iti swimming. Naglakan a nakasursuro, indayawko.

Iti malem impasiar ni Miks ni Balong iti aglawlaw ti MVC. Saankam a simmurot ta nagtutungtongkami kada inang ken tatang. Imbagak a no mabalin ibatidan ni Balong ta dito la nga agbasan. Kinapudnona diak kayaten nga iyawidda. Diak kayaten a maisina kaniak. Ngamin iti pannakakitak kenkuana kasla napukaw aminen a gura ken pungtot iti barukongko. Nagsublin ti dati nga Ellen. Nagungaren.

Kinuna ni tatang a tawaganmi ni Tita Mirasol. Kasta unay sangitna a nakaammo iti planok. Nagdanagak. Saannansa met kayat nga isubli ni Balongen? Ngem idi nagnadnad ti sangitna imbagana a nabayag kanon nga ikarkararagna nga agbalbaliwak, a masursurokon nga ipateg ni Balong ta anakko ngarud. Dina kano kayat nga agtalinaed a kawaw ti pusok. Dina kano kayat a diak makarikna iti pudno a ragsak nga itden ti maysa nga anak. Nakaluasitak. Anian a nagimbag ti panagpuspuso ni Tita Mirasol.

Ken anian a kinadungngo ni Apo Dios. Insagutna ti ubing - ni Balongko - idi pay, a mangagas iti sugat ti puso ken kararuak, a mangpunas iti amin a saem ti kinadangkok a nagpasarak, ngem saanko nga inawat. Naamirisko itan ti kinatan-ok ti plano ti Dios. Ket naikidemko ti diak masbaalan a ragsak iti pannakariknak iti awan pumada nga ayat ti Apo a Namarsua kadakami nga agina.